

Egiptuse maopäine maajumal.

Väike märgiatlas

Karl Kello

Narrimütsis draakon, ca 1330.

Kukekujuline apokalüptiline draakon, Saksamaa, ca 1350.

Püha Jüri, draakonitapja, võitleb Tallinna vapivärvides. Niguliste kiriku peaaljar (detail), Hermen Rode, 1478–1481.

DRAAKONI MÄRGI ALL

Draakon on tiibadega madu. Lendav madu. Sulismadu. Taevane tulemadu. Tulisaba. Pisuhänd. Kuidas teda kusagil ja kunagi on suvatsetud nimetama hakata. Draakon peaks olema komeedi, meteoridi, keravälgu kajastus, tema tegevusareaal hõlmab maad, õhku, tuld, vett. Madu vaarao otsaes sümbooliseeris taevast ja maist väge ja võimu. Maine maduuss on allilma isanda esindaja, sigivuse ja tarkuse sümbol.

Vastandlik olemus

Inimesed suhtuvad madudesse kaheselt, vastavalt nende vastandlikule loomusele. Egiptuses peeti madu Ra vaenlaseks ja samas tema kaitsjaks. Kreekas oli madu koduloom, kes hävitas hiiri. Vastikust madude vastu ei tuntud ja lasti lapsi nendega mängida. Suursugused naised kandsid madu kuumal aastaajal jahutuseks kaela ümber. Saaremaal söövad ühed ussivad vastavasti päikesekiiri, teised kaitsevad maja. Majaussid olid levinud lätlastel. Meil saavat üheksa pattu andeks see, kes (nõel)ussi surnuks lööb; kes (aga) uiska nägis ja tat ärä es materdi, nii olevet üheksa ööd-päevä jumala viha all. Lätis päike nutvat kolm päeva, kui inimene teatud ussi näeb ja teda ära ei tapa. Nõeluss lubanud seitsme aasta pärast kätte tasuda, kui keegi temale häda teinud. Lätlased usuvad, et suure paastu ajal, vastlaõhtust ülestõusmispühadeni ei tohi maduussidest üldse rääkida, muidu salvavat inimesi ja loomi.

Sigivuse sümbol

Madu on üleilmselt tuntud sigivuse edendaja. "Silita ussi, katsu, kas ta pistab," öelnud Karja kihelkonna poisid omal ajal, kui tüdrukutel lapsed olid.

Maarja Magdaleena: "Ehk jälle kui sa siu juhtud enne jüripäeva leidma, siis võta üks tokk ja rõhu teda ära ja siis too see tokk kodu, ja siis kui mõni poiss ehk tüdruk kokku elavad vai mõni mees ja naene, kui neil last ei ole, siis löö selle kepiga seda naist, siis peab tal kohe laps sündima ja ei pea kohegi jääma, et ta ei sünni."

Tarkuse kehastus

Babüloomlased pidasid madu kurjuse, egiptlased tarkuse kehastuseks. Maduuss on tarkuse võrdkuju meilgi. Et kõik maailma keeled selgeks saada, piisavat sellest, kui keeta maduussi kinnises katlas ning nuusutada läbi augu keeduauru. Ussi pealuu pahemas silmaaugus kasvanud hernekau-nast seemnete söömine tagavat linnukeelte mõistmise.

Valge ussi supp

On valged, punased ja mustad ussid. Punane uss on lätlastel vanakuradi hing, kole mürgine. Punane uss elab maa all, kord seitsme aasta kohta ilmub pinnale. Valge uss on ussisoost vanim, ütlevad Karjala loitsud. Valge uss on rahahoidja. Lätis toob valge uss maa alt raha välja, kust seda siis võib ka kätte saada. Valge ussi tuhk ravib suuri haigusi. Valge või punase ussi sööja mõistab linnukeelt. Põhjala kujutelmades on see üldtuntud asi, et kui juba kas või praetud mao verevahtu satub keele peale, mõistab maitse linnukeelt. "Kes valge uisa liha om söönu, mõist kikesugutsit linnukeeli" (Helme). Keeta valge ussi liha ja tükike ära süüa, annab kõik maailma asjad teada, samuti, mis teine inimene mõtleb. Kes esimesena seda ussisuppi proovib, teab ja näeb tulevase asju ette.

Vaskuss

Must uss lubanud üheksa ust kinni panna, vaskuss öelnud, et kirikukell ega raudlabidas ei saa seisma jäädagi, kui tema hammustama hakkab. Vaskussil olevat üheksa ussi kihvtidus. Seda on jumal hästi teinud, et ei ole vaskussile silmi pähe loonud. Kui vaskussil oleksid silmad, ei seisaks surnuaia väravad kinni; kirikukell ei saaks seisma jäädagi; ei oleks kuulda muud kui kellade helinat ja labida kolinat.

Vaskuss on jalutu sisalik, Saaremaal küü ja Hiiumaal lõunapea. Lõunapea uss nägevat ainult keskpäeva ajal kaheteistkümnest üheni; selle ühe tunni olevat ta väga mürgine.

Lõunapea ei nää, kui tema oleks nägija olnd, siis kirikukellad oleks iga pää hüind

ühiksa kõrda (Reigi); kui temal oleks päris silmad lahti, siis kirikukellad küll vait ei saaks olla, need kõmaks ühtesoodu (Emmaste).

Ussikuningas

Ussikuningas kannab peas hiilgavat kuldkrooni – see on käsivarrejämeline uss, kuldkroon või suur hari peas. Läti ussikuninga(nna) kuldne või punane kroon täidab kõik soovid ja teeb kõige targemaks. Ussikuninga harja söömine avab igasuguseid võimalusi elus läbilõõmiseks. Kes saab käte ja sööb seda, suudab ja oskab kõike, sh loomulikult loomade ja lindude keelt.

Kui harjaga uss vilistab, tulevad teised ussid kõik kokku. Ussikuningas kutsub oma alamad kokku nõupidamisele markusepäeval, äkksurmapäeval (25. aprill). Ussikuningas valvab enamasti peidetud vara, vrd Sigurdi-Siegfriedi ja Beowulfi lood.

Ussiema on lätlastel see maduuss, kelle juurde maa alla kogunevad ussid ja talvituvad seal esimese kevadise pikseni. Välg on taevamadu.

Lendwa Maddo

Ilmutusraamatu suur tulipunane lohe, see muistne madu, keda hüütakse Kuradiks ja Saatanaks ning kes saab taevast alla visatud, esineb lõunaeestikeelses "Wastses testamendis", 1686, kujul *suhr werrew Pissohand, se wanna Schiuug*. Põhjaeestikeelse "Uue testamendi" esmatrükis (Johannese Salla-Asja Näitmisest Ramat, 1715), öeldakse tema kohta *suur tullipunane lendwa Maddo*. Kui eesti pühakirjas muutus pisuhänd lendavaks maoks, siis läti Piiblis on pisuhänd tänaseni alles – draakon on läti keeles *pukis*, vrd eesti puuk.

Saksamaalt 14. sajandi keskelt pärineb üks huvitav pilt, kus kukekujuline apokalüptiline pisuhänd seisab Neitsi Maarja ees ja tahab tema vastsündinud poega alla neelata, endal päikeseketas hundilõugade vahel. Kohalikes oludes polnuks kukekujuline draakon midagi erilist. Eiseni teatel võinud eestlastegi pisuhänd näidata end tulise kukena. Lätis lendavad pukised kui punased kuked taeva all, pikk saba nagu tuleleek taga. Pukis sünnib punase kuke munast, mida peab päeval ja ööl vasemas kaenlaaugus kandma. Ka udmurtidel ja venelastel sünnib draakon kuke munast. Venelased usuvad, et korstnast sisse lendav tulemadu muutub ilusaks noormeheks, kellele neiu pole mingit võimalust vastu panna. Tema suudlustest lööb tütarlaps koiduna hõõguma, sõnadest aga õitseb päikesena.

Päikeseneelaja draakon

Päikesearjutus tähendab usutavasti seda, et tulemadu, draakon, ussid söövad päikese: *Pääv süakse ärra* (A. T. Helle, 1732); *suure musta pääga vagla* (= ussid) *sööva sis Päiva või Kuud* (Põlva). Päikese "närijateks" olla ka koerakutsikad (Saaremaa). Lätis tahab hunt neelata päikese, kuid Pikne lööb ta puruks. Muinaspõhja mütoloogias õgib päikese tulehunnit Fenrir ja kohutav Kuu Koer neelab kuu.

Slaavi mütoloogias esineb niisugune imekuju nagu Zmej Ognennõj Volk. Udmurtide teades põhjustab päikesearjutuse taevane tulemadu, kes sündinud kuke munast.

Meteoriidikandja

Ilmutusraamatu suur tulipunane seitsmepeaga lohe, kes taevast alla heidetakse, peaks olema komeedi resp. meteoriidi kajastus. Seda tulist taevamadu seostatakse katastroofide sarjaga ca 1200 eKr, mis põhjustas ülemaailmselt tsivilisatsioonide hukku (vt Frank Joseph, Atlantise hukk, Maailm ja mõnda, 2004).

Ohio orus Põhja-Ameerikas asub Suur Maoküngas, looduslikul maaninal savist tehtud seitsmes keermes väänlev madu, ligi 400 meetrit pikk. Sama kujund esineb Šotimaal. Mao pärani lõugade vahelt arvatakse nägevat väljumas muna; väljasülitatav muna vihjavat komeedile, mis heidab välja meteoriidi.

Siit küsimus: mis motiivi on kujutatud Tallinna ja Riia tuulelippudel – kas draakon neelab päikesekera või sülitab lohemadu välja meteoriidimuna?

Võimalik, et nii seda kui teist – näiteks udmurdi uskumuste kohaselt tuleb päikesekera kuuvarjutus sellest, et õhus lendav tulemadu ahmib tulise taevakeha suhu ja kui see teda põletama hakkab, sülgab uuesti välja (Lintrop).

Inime kaob mao kurku, Mehhiko.

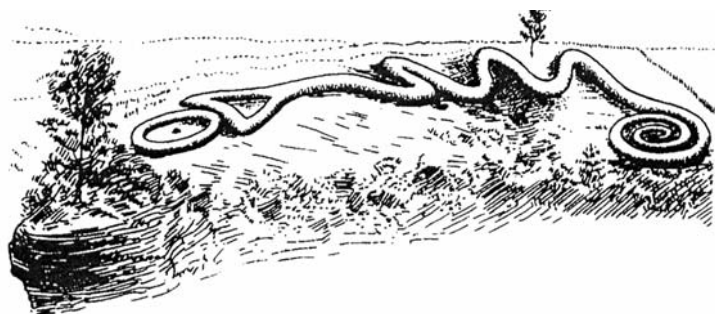
Egiptuse pronksmadu, päikeseketas pea peal – kaitseb päikest? pillab taevakeha maha?

Pattulangemine, madu põhitegija.

Tuulelipp Tallinnas, praegune asukoht Kohtu t 6.

Ohio Suur Maoküngas, ca 1000 eKr kuni 1000 pKr.